

L'occitan qu'es aquò ?

1 / Occitan, gascon, « patois » ?

Tà respóner a ua question de lenga, autant interrogar la linguistica. Los linguistas (a fòrça pauc d'excepcions près) s'acòrdan a díser que l'occitan ei ua lenga polidialectala (o polinomica), qui compta 6 dialectes : gascon, lengadocian, lemosin, auvernhat, provençau e vivaro-aupenc. Que i a dens cada dialecte variacions localas, sense hèr empach a l'inter-compreneson entre diferentas fòrmas d'un dialecte e entre los diferents dialectes. La sua apareishuda remonta a l'entorn deu sègle IX^{au}. Que veiram la sua origina, la sua istòria e la sua escritura dens articles a venguer.

E alavetz, lo « patois » ? Aqueth mot estoc creat au torn deu sègle XVII^{au} dab un sens pejoratiu entà desvalorizar las lengas de França (autas que lo francés deu poder), dab la volontat de las hèr desapareisher. Que cau notar qu'aqueth concèpte ei ua especificitat francesa, qui estoc emprontada per quauques autes país, sustot vesins : Italia, Soissa, Belgica. Lo monde tròban, dab rason, las lengas polidialectalas remirablas en America deu Sud, en India, o dens d'autes país, mes las desvaloran en « patois » quan se passa ací. Alavetz per la sua dignitat, que l'aperam peu son nom : occitan e se volèm, que podèm precisar : de Gasconha, o enquèra « gascon ».

Entà ne saber mei suu concèpte de « patois » :

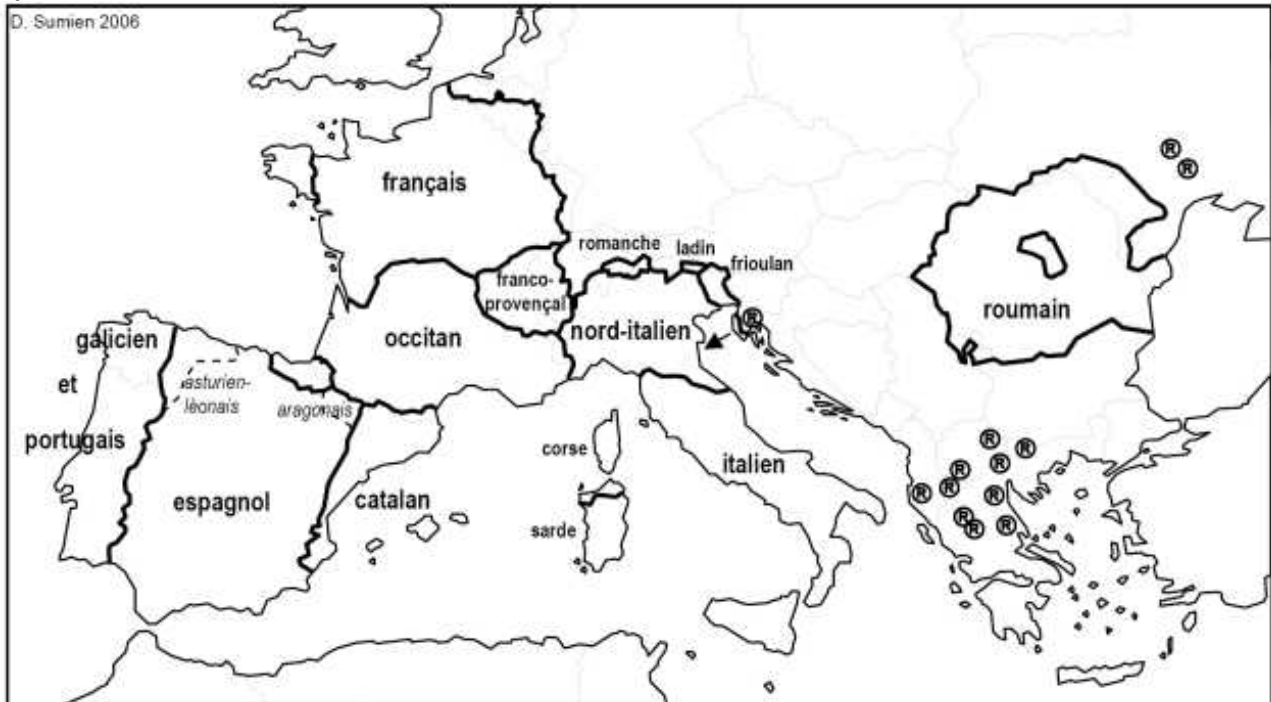
<https://shs.cairn.info/revue-langage-et-societe-2021-HS1-page-255>

Domergue Sumien – revista Linguistica Occitana (Wikipedia)

2 / L'origina de la lenga

L'occitan qu'ei apareishut a comptar deu sègle IX^{au} dab ua mutacion deu latin qui s'ei dialectalizat e mesclat dab las lengas presentas suu territòri. Aqueth fenomène se passèt dens la totalitat deus territòris romanizats e que balhèt la familha de las lengas ditas « romanicas » : castelhan, catalan, còrse, francés, italian, portugués, reto-roman, romanés, sarde, francoprovençau e occitan (véser la carta d'illustracion). Aquò explica las semblanças entre aquestas lengas e la facilitat entà nosauts a las compréner e a las apréner.

https://www.univ-montp3.fr/uoh/occitan/une_langue/co/module_L_occitan_une%20langue_7.html

Dens la familha de l'occitan, lo gascon teng las suas particularitats de la preséncia importanta d'un substrat aquitano-euskarian au moment de la romanizacion. Per exemple disèm esquèrra en gascon, quan lo mot basco ei « ezker » e a l'epòca antica, Aush s'aperava « Elimberris ».

A comptar de l'edat mejana, l'occitan qu'ei vengut ua lenga vertadèra, tant entau quotidian, coma entaus escrits sabents e oficials. Que cau notar que l'occitan estoc ua de las prumèras lengas romanicas a èster escriuta. Mès en aquera epòca, la lenga non a pas enquèra de nom. Per exemple en 1216, Ramon VI de Tolosa l'apèra « nòstra lenga ».

La prumèra referéncia a l'occitan coneguda uèi, qu'ei deu poèta Dante, qui en 1283 a escrit « la lingua d'oco » dens « Convivio ». En 1285, que trobam dens lo testament de Lancelot d'Orgement « patriae Occitanae ». En seguir, las referéncias se multiplican : « Patria Occitania, lingua d'oc, Linguae Occitanae »... De véser lo tribalh de recèrca de Josiana Ubaud sus : <http://www.josiane-ubaud.com/linguistique.htm>

Los trobadors, a comptar de la prumèra mitat deu sègle XII^{au}, qu'an inventat un estile poetic : la fin'amor (o amor cortés) e an atau hèit conéisher e enténer l'occitan dab lor art

dens Europa tota. L'occitan estoc lenga deu pòble, lenga oficiala e lenga deu poder pendent mei de 3 sègles. L'edicte de Villers-Cotterêt (1539) qui impausèc l'utilizacion deu francés dens los actes oficials començec a signar la debuta deu recul de l'usatge de l'occitan. Mès çaquela, quitament 5 sègles mei tard, la lenga qu'ei tostemp viva.

Entà aprigondir :

https://www.univ-montp3.fr/uoh/occitan/une_langue/co/module_L_occitan_une%20langue_2.html

3 / Deu sègle XVI^{au} au sègle XXI^{au} : lo replec

Après un usatge prestigiós dinc a la debuta deu sègle XVI^{au}, l'occitan recula davant lo francés dens los actes oficials (edicte de Villers-Cotterêts en 1539), pendent que lo francés se nòrma e que la sua literatura se desvolòpa dab òbras de referéncia. L'occitan perd pauc a pauc los sons usatges oficials, mes se manteng a l'orau.

En França, après la revolucion de 1789, totas las autas lengas, a despart deu francés, que son remesas en causa e assimiladas a la contra-revolucion. A comptar d'aqueth moment lo concèpte de « patois » qu'ei creat tà las desqualificar e las hèr desapareisher. L'enquista deu ministèri de l'instruccion publica miada en 1864 montra que mei de 90% de la populacion non parla pas francés en Gèrs, Arièja, Avairon o Var. Dinc a 1914, l'occitan demòra la lenga de comunicacion principala suu son territòri, la borghesia sola parla francés. La guèrra de 14 - 18 qu'estoc un moment clau de replec de las lengas de França e en particular de l'occitan : nombre de locutors tuats, creishença d'un sentiment nacionaliste francés e tostemp la volontat deu poder de las hèr desapareisher.

A l'escòla, ua caça qu'estoc miada, dab punicions e umiliacions taus qui èran susprés a parlar occitan, la delacion qu'èra encoratjada. Lo dròlle gahat recebèva un senhau (o vergonha) e ne devèva trobar un aute qui avèva parlat la lenga ende'u li hèr passar. A la fin de la jornada lo darrèr qui avèva lo senhau èra punit.

En 1951, la lei Deixonne permetoc l'ensenhament de las lengas minorizadas de França, e, mei recentament, la lei Molac de 2021 establiscoc ua proteccion patrimoniala de las lengas e ua generalisacion de la proposicion d'ensenhament. A maugrat de las leis, e de las demandas, l'auhèrta d'ensenhament qu'ei enqüèra redusida. Dens l'ensenhament public seccions bilingas existissen au primari, on l'ensenhament se mia mitat en occitan e mitat en francés. Que n' i a 4 en Gèrs : Plasença de Gèrs, L'Isla de Baish, Vic de Fesensac e Monbrun-Encaussa. En Occitania, las escòlas associativas Calandretas assegurun un ensenhament immersiu de la lenga ; n'i a pas nada en Gèrs. Corses e talhèrs, principaument associatius, permeten tanben aus adultes d'aprèner la lenga. En mei de l'ensenhament, un enjòc de la sauvagarda repausa uèi sus la socializacion, delà deu mitan culturau, on se tròban nombre d'òbras en occitan dens totas la disciplinas : literatura, musica, arts plastic, cinèma, teatre.

Entà ne saber mei sus l'istòria de la lenga occitana :

https://www.univ-montp3.fr/uoh/occitan/une_langue/co/module_L_occitan_une%20langue_4.html

A seguir...